

ΠΜΣ «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

Μάθημα: «Πρόληψη του εγκλήματος και κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισθέντων»

Διδάσκουσα: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφονίτου

Ακαδημαϊκό έτος : 2019-2020 Β' Εξάμηνο

Η εργασία αναρτήθηκε με την συγκατάθεση της συγγραφέως

Παρουσίαση του προγράμματος κοινωνικής επανένταξης

«Το εμπειρικό προφίλ της Κοινοτικής Επανόδου νεαρών δραστών σοβαρών εγκλημάτων σε δυο αστικές πόλεις»

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Μάκο Βιολέτα

Εισαγωγή

Τα προγράμματα επανόδου στην κοινότητα (community re-entry programs) βασίζονται σε μια προσέγγιση «διαχείρισης των περιπτώσεων» (case management approach) και καλύπτουν ένα φάσμα παρεμβάσεων. Αυτές οι παρεμβάσεις έχουν σχεδιαστεί για να βοηθούν τους κρατούμενους να προετοιμάζονται για την απελευθέρωσή τους από την κράτηση, βοηθώντας τους να αποκτήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για να προσαρμοστούν με επιτυχία κατά την επιστροφή τους στην κοινότητα, να αντιμετωπίσουν τις προσωπικές προκλήσεις και τους παράγοντες που σχετίζονται με την εγκληματική συμπεριφορά και να δημιουργήσουν τις απαραίτητες επαφές και σχέσεις με την κοινότητα. Πολλά, αν όχι τα περισσότερα, από αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν κάποια μορφή εποπτείας.¹

Η επάνοδος στην κοινότητα έχει περιορισμένες πιθανότητες επιτυχίας. Κατά γενική ομολογία, οι έρευνες που αναφέρονται στην επανένταξη έχουν αναδείξει ότι υπάρχουν χαμηλά ποσοστά νεαρών δραστών που επιστρέφουν στο σχολείο και αποφοιτούν, υψηλά ποσοστά ασταθούς επαγγελματικής αποκατάστασης και ανεξαρτησίας κατά την ενηλικίωση, καθώς και ανησυχητικά ποσοστά επιστροφής των νεαρών δραστών στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης,

¹ C. T. Griffiths, Y. Dandurand, D. Murdoch, "The Social Reintegration of Offenders and Crime Prevention", *The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy (ICCLR)*, April 2007, p.5

μόλις λίγα χρόνια μετά την πρώτη τους εμπλοκή.² Σύμφωνα με τους Lipsey, Wilson and Cothorn (2000) το 50% των νεαρών δραστών θα επιστρέψει στο Σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.³ Μία έρευνα που έγινε σε σχέση με το πρόγραμμα “Delaware’s Serious Juvenile Offender Program” ανέδειξε ότι το 60% των νεαρών δραστών του Delaware ξανά συλλήφθηκε εντός 6 μηνών από την ημερομηνία απαλλαγής του.⁴

Οι πρώτοι μήνες μετά την απελευθέρωση φαίνεται να είναι πολύ κρίσιμοι σε σχέση με τους νεαρούς δράστες. Σύμφωνα με τους Altshuler και Armstrong (1994) η περίοδος ακριβώς μετά την αποφυλάκιση είναι ιδιαίτερα σημαντική για την μείωση των πιθανοτήτων επανεμφάνισης της εγκληματικής συμπεριφοράς.⁵

Παρουσίαση της έρευνας

Η συγκεκριμένη μελέτη εξετάζει την διαδικασία της **κοινοτικής επανόδου (community re-entry)** σε 413 έφηβους δράστες, οι οποίοι αφέθηκαν ελεύθεροι με εποπτεία από δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα (**Juvenile Court Commitment**)⁶ από το δικαστήριο ανηλίκων, στην Maricopa της πολιτείας Arizona των ΗΠΑ και στην Philadelphia της πολιτείας της Pennsylvania το πρώτο εξάμηνο παρέμβασης. Η έρευνα τονίζει την σημασία του “**getting started right**” (**ένα σωστό ξεκίνημα**), δηλαδή την ανάγκη άμεσης και ουσιαστικής παρέμβασης απευθείας μετά την αποφυλάκιση των νεαρών δραστών, για την προώθηση και την διατήρηση μιας επιτυχούς μακροπρόθεσμης προσαρμογής.⁷

Στην έρευνα συμμετείχαν 413 άτομα τα οποία είχαν διαπράξει σοβαρά εγκλήματα, στην πλειοψηφία τους, κακουργήματα. Το δείγμα ήταν, Ισπανόφωνοι (15%) άνδρες (92%), Αφρο-αμερικάνικης καταγωγής (23%), κατά μέσο όρο, ηλικίας 16,5 χρονών, ενώ μόνο το 4% ήταν μη Ισπανόφωνης και Καυκάσιας και άλλων εθνικοτήτων. Οι περισσότεροι προέρχονταν από

² H. Chung, C.A. Schubert, Ed. P. Mulvey, “An Empirical Portrait Of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders In Two Metropolitan Cities” *Criminal Justice and Behaviour*, Vol.34, No.11, November 2007, p.1403

³ M. W. Lipsey, D. B. Wilson, and L. Cothorn, “Effective intervention for serious juvenile offenders”, *U.S. Department of Justice (USDOJ), Office of Justice Programs (OJP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP)* Washington DC , 2000.

⁴ H. Chung, C. A. Schubert, Ed. P. Mulvey, “An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders....” *Op.cit.*, 2007, p. 1403

⁵ D. M. Altschuler, T. L. Armstrong, “Intensive aftercare for high-risk juveniles: Policies and procedures” *U.S. Department of Justice (USDOJ), Office of Justice Programs (OJP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP)* , Washington, DC 1994, pp. 1-32

⁶ Ο όρος “commitment” εδώ αφορά στην ποινή που επιβάλλει το δικαστήριο, η οποία συνεπάγεται τη μεταφορά της νομικής ευθύνης του παιδιού στο κράτος και συχνά περιλαμβάνει την τοποθέτησή του σε ιδιωτική ή κρατική δομή. (βλέπε σχετικά “juvenile court terminology” στο <https://njdc.info/juvenile-court-terminology/>)

⁷ H. Chung, C.A. Schubert, Ed. P. Mulvey, “An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders....” 2007, *Op. cit.* p.1405

την πολιτεία της Φιλαδέλφειας 77% και από μονογονεϊκές οικογένειες με την μητέρα να αποτελεί τον πρωταρχικό γονέα 52% . Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, ήταν σε ποσοστό 82% απόφοιτοι γυμνασίου. Ο μέσος όρος των συνολικών προηγούμενων αναφορών στο δικαστήριο ανηλίκων ήταν 3 και η πιο σοβαρή δικαστική κατηγορία των νέων ήταν τα εγκλήματα κατά προσώπων (37%), τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ανέρχονταν στο 29%, αδικήματα ναρκωτικών κατά 18% και αδικήματα όπλων κατά 11%.⁸

Το δείγμα των 413 συμμετεχόντων απελευθερώθηκε από τους ακόλουθους τύπους εγκαταστάσεων :

- Μονάδες όπου παρέχονται υπηρεσίες διαμονής 66%
- Προγράμματα σχολικής εκπαίδευσης 15%
- Μονάδες παροχής υπηρεσιών σχετικά με την ψυχική υγεία 11%
- Φυλακή 4%
- Μονάδες όπου παρέχονται υπηρεσίες σχετικά με τα ναρκωτικά και το αλκοόλ 3%⁹

Πιο συνοπτικά, εξετάστηκαν τέσσερις (4) τύποι δεδομένων που θα μπορούσαν να σχετίζονται με την επιτυχή προσαρμογή κατά το πρώτο εξάμηνο παρέμβασης :

- Δημογραφικά χαρακτηριστικά (φύλο , ηλικία , εθνικότητα)
- Παράγοντες που υποδεικνύουν μελλοντικό κίνδυνο εγκληματικής συμπεριφοράς ή άλλα αρνητικά αποτελέσματα¹⁰ .
- Οι σχέσεις των νέων με τους συνομήλικους ,τους γονείς και άλλα ενήλικα πρόσωπα αναφοράς.
- Τα είδη της επιτήρησης του δικαστηρίου (probation) και τα ήδη των κοινοτικών προγραμμάτων (Community- based Services) (CBSs)
- Δεδομένα σχετικά με την **εργασιακή απασχόληση** και την **συμμέτοχή στην σχολική παρακολούθηση** και δεδομένα σχετικά με την «**δέσμευση των ανηλίκων με την κοινότητα**»(engagement)¹¹

⁸ Ibid. pp. 1405-106

⁹ Ibid. p. 1407

¹⁰Ως παράγοντες επικινδυνότητας ορίζονται σύμφωνα με τον Hawkins τα εμφανή χαρακτηριστικά κινδύνου που μπορούν να επηρεάσουν τα επιτυχή αποτελέσματα προσαρμογής και επανόδου στην κοινότητα .Τέτοια είναι :τα χαρακτηριστικά της γειτονίας , το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων , το ιστορικό αντικοινωνικής συμπεριφοράς , το ακαδημαϊκό ή γνωστικό επίπεδο , και το ιστορικό προβλημάτων ψυχικής υγείας και εξαρτήσεων. (βλέπε σχετικά Hawkins, J. D., Herrenkohl, T., Farrington, D. P., Brewer, D., Catalano, R. F., & Harachi, T. W. “ A review of predictors of youth violence”’. In R. Loeber & D. P. Farrington (Eds.), *Serious & violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*, Thousand Oaks, Sage, CA,1998 p.p. 106-146

¹¹ H. Chung, C. A. Schubert, Ed. P. Mulvey, “An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders....” Op.cit. pp.1408-1410

Οι νέοι του δείγματος κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου συμμετείχαν σε τέσσερις (4) τύπους δικαστικών προγραμμάτων επιτήρησης και σε 6 τύπους κοινοτικών προγραμμάτων.

Τα δικαστικά προγράμματα επιτήρησης περιλάμβαναν:

- Την απλή επιτήρηση (πρόσωπο με πρόσωπο ή τηλεφωνικές συναντήσεις με έναν αρμόδιο αξιωματικό επιτήρησης)
- Προγράμματα εντατικής επιτήρησης (δημιουργία ομαδικών συναντήσεων για την ευαισθητοποίηση των θυμάτων και drug court).

Τα κοινοτικά προγράμματα περιλάμβαναν ατομικά ή/και ομαδικά προγράμματα, προγράμματα εντός σπιτιού, μερικό πρόγραμμα νοσηλείας, προγράμματα βασισμένα στη σχολική παρακολούθηση και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Ως δείκτες θετικής προσαρμογής στη κοινότητα θεωρήθηκαν: η συμμετοχή στο σχολείο, η εργασιακή απασχόληση και η δέσμευση με την κοινότητα (engagement), η οποία αναφέρεται στο συνδυασμό σχολικής συμμετοχής και εργασιακής απασχόλησης.

Ως δείκτες αρνητικής προσαρμογής θεωρήθηκαν: η αντικοινωνική συμπεριφορά και η εμπλοκή ξανά στο Σύστημα Ποινικής δικαιοσύνης.¹²

1412

TABLE 1: Comparison of Demographic and Risk Factors Across Community Reintegration Outcomes

Variable	System Involvement (N = 413)		Antisocial Activity (N = 355)		School Attendance (N = 281)		Engagement (N = 355)	
	Yes (n = 143)	No (n = 270)	Yes (n = 96)	No (n = 259)	Yes (n = 108)	No (n = 83)	Yes (n = 285)	No (n = 70)
	%	%	%	%	%	%	%	%
Demographic factors								
Site	<i>p</i> < .05		<i>p</i> < .01		<i>ns</i>		<i>ns</i>	
PA	69.2	80.7	69.8	83.4	81.3	73.5	80.0	78.6
AZ	30.8	19.3	30.2	16.6	18.7	26.5	20.0	21.4
Gender	<i>ns</i>		<i>ns</i>		<i>ns</i>		<i>ns</i>	
Male	95.1	90.0	94.8	90.3	90.4	91.6	92.3	88.6
Female	4.9	10.0	5.2	9.7	9.6	8.4	7.7	11.4
Ethnicity	<i>p</i> < .05		<i>ns</i>		<i>ns</i>		<i>ns</i>	
Caucasian	18.2	13.7	16.7	13.1	14.6	8.4	15.4	8.6
Hispanic	30.1	18.9	27.1	19.3	19.7	28.9	21.4	21.4
African American	48.3	63.7	51.0	64.4	62.1	59.0	59.3	67.1
Other	3.5	3.7	5.2	3.1	3.5	3.6	3.9	2.9
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Mean age	16.74 (1.08)	17.03 (1.22)**	17.04 (1.23)	16.98 (1.17)	16.57 (1.16)	17.32 (1.08)***	16.89 (1.21)	17.41 (1.04)**
Risk factors								
Mean neighborhood disadvantage	0.76 (0.92)	0.70 (0.86)	0.72 (0.94)	0.75 (0.85)	0.73 (0.87)	0.84 (0.93)	0.71 (0.86)	0.87 (0.89)
Mean parent education	2.71 (0.81)	2.66 (0.78)	2.77 (0.80)	2.65 (0.76)	2.68 (0.76)	2.61 (0.81)	2.72 (0.79)	2.50 (0.76)*
Mean age at first prior	13.63 (1.58)	14.21 (1.57)**	13.97 (1.60)	14.24 (1.50)	13.98 (1.50)	14.08 (1.58)	14.20 (1.53)	14.06 (1.54)
Mean no. of priors (past year)	1.09 (1.46)	0.71 (0.97)**	0.68 (0.96)	0.81 (1.10)	0.72 (0.98)	0.70 (0.89)	0.78 (1.09)	0.77 (0.97)
Mean aggressive offending	0.36 (0.20)	0.30 (0.19)**	0.31 (0.20)	0.31 (0.20)	0.28 (0.19)	0.32 (0.20)	0.31 (0.19)	0.32 (0.21)
Mean income offending	0.44 (0.24)	0.37 (0.24)**	0.37 (0.25)	0.37 (0.24)	0.34 (0.24)	0.37 (0.24)	0.38 (0.24)	0.36 (0.24)
Mean academic commitment	-0.09 (0.49)	0.02 (0.52)*	-0.01 (0.52)	-0.00 (0.51)	0.01 (0.51)	-0.05 (0.54)	0.01 (0.51)	-0.06 (0.52)
	%	%	%	%	%	%	%	%
Cognitive deficits	22.4	24.4	25.0	22.4	24.2	27.7	22.5	25.7
Mood/ffective Dx	13.6	10.0	8.3	11.7	10.2	10.8	10.2	12.9
Substance use Dx	50.0	37.9*	41.7	39.3	34.5	48.2*	39.6	41.4
Prior CBSs	54.5	40.7**	45.8	43.2	46.5	43.4	43.5	45.7

Note: Dx = diagnosis; CBSs = community-based services.
p* < .05. *p* < .01. ****p* < .001.

Πίνακας 1

¹² Ibid.pp.1409-1410

Ο **πίνακας 1** παρουσιάζει δεδομένα σχετικά με την εμπλοκή στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, την αντικοινωνική συμπεριφορά, την σχολική παρακολούθηση, την εργασιακή απασχόληση και την δέσμευση με την κοινότητα.

Εμπλοκή στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης

Κατά το εξάμηνο παρέμβασης που μελετήθηκε το 65% του δείγματος δεν είχε ξανά εμπλοκή με το Σύστημά Ποινικής Δικαιοσύνης. Το 35% που είχε εμπλοκή ήταν νεότεροι στην ηλικία, είχαν τις περισσότερες προηγούμενες αναφορές στο δικαστήριο, είχαν την πρώτη τους αναφορά στο δικαστήριο σε νεαρή ηλικία και είχαν διαπράξει κυρίως αδικήματα βίαια και κλοπές. Επίσης είχαν επιδείξει μικρή συμμετοχή στις ακαδημαϊκές δεσμεύσεις και ήταν επιρρεπείς στη χρήση ουσιών.

Αντικοινωνική συμπεριφορά

Η έρευνα ανέδειξε ότι μόλις το 27% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι συμμετείχε σε αντικοινωνική δραστηριότητα αυτό το εξάμηνο παρέμβασης.

Σχολική παρακολούθηση

Στην σχολική παρακολούθηση συμμετείχε το 71% του δείγματος, ενώ το 47% του δείγματος συνέχισε την σχολική συμμετοχή τουλάχιστον για το ήμισυ της περιόδου.

Εργασιακή απασχόληση

Το 42% του δείγματος ανέφερε ότι εργαζόταν τουλάχιστον 21 ώρες την βδομάδα και ένα μεγάλο μέρος του δείγματος διατήρησε την εργασία του παραπάνω από τους μισούς μήνες του εξάμηνου παρέμβασης.

Δέσμευση με την κοινότητα (engagement)

Το 80% των συμμετεχόντων απασχολούνταν είτε εργασιακά είτε συμμετείχε στη σχολική παρακολούθηση. Οι νέοι σε αυτή την μεταβλητή ήταν, κατά γενική ομολογία, μεγαλύτεροι σε ηλικία και προέρχονταν από οικογένειες με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους νέους του δείγματος.¹³

¹³ Ibid pp.1410-1413

TABLE 2: Use of Postrelease Court Supervision and Community-Based Services During the Aftercare Period (N = 355)

	Frequency	Months Until First Contact		Intensity		Duration	
	%	M	SD	M	SD	M	SD
Court supervision							
Probation (n = 302)	85.1	1.23	0.74	3.35	3.50	4.18	1.76
Intensive supervision (n = 37)	10.4	1.32	0.94	13.00	16.75	2.86	1.65
Court-ordered groups (n = 7)	2.0	1.74	1.50	6.64	8.30	1.86	1.86
Drug court (n = 2)	< 1.0	1.00	1.00	8.00	9.89	2.50	0.71
Total supervision (n = 303)	85.4	1.16	1.61	4.40	6.60	4.29	1.73
Community-based services (CBSs)							
Individual (n = 61)	17.2	1.74	1.30	5.87	5.63	3.10	1.69
Group (n = 27)	7.6	1.84	1.49	5.30	4.39	3.00	1.73
In-home (n = 18)	5.1	2.17	1.62	3.68	1.92	3.00	1.71
Partial/day program (n = 10)	2.8	1.30	0.48	11.72	9.02	1.50	0.85
School-based (n = 29)	8.2	1.49	1.02	9.17	7.54	2.90	1.75
Vocational (n = 24)	6.8	2.63	1.70	8.67	9.96	1.71	1.00
Total CBSs (n = 124)	34.9	1.60	1.12	7.51	7.38	3.15	1.78

Πίνακας 2

Ο **πίνακας 2** περιγράφει την αναλογία και τον αριθμό των νέων που συμμετείχαν σε κάθε τύπο δραστηριότητας καθώς και την **διάρκεια** και την **ένταση** των προγραμμάτων.

Η **ένταση (intensity)** αντιπροσωπεύει τον αριθμό των επαφών που είχαν οι νέοι είτε με τους επιβλέποντες τους, είτε με τις υπηρεσίες προγραμμάτων.

Η **διάρκεια (duration)** αντιπροσωπεύει τον αριθμό των μηνών που συμμετείχαν οι νέοι σε μια δεδομένη δραστηριότητα. Όπως αναφέρεται στον πίνακα το 85% των νέων συμμετείχε σε κάποιο είδος δικαστικής επιτήρησης αλλά μόνο το 35% συμμετείχε σε κοινοτικά προγράμματα (CBSs).¹⁴

¹⁴ Ibid. pp.1413-1414

Variable	Supervision		Community-Based Services	
	Yes (n = 303) %	No (n = 52) %	Yes (n = 124) %	No (n = 231) %
Demographic factors				
Site	$p < .001^{***}$		$p < .01^{**}$	
PA	82.8	61.5	71.0	84.4
AZ	17.2	38.5	29.0	15.6
Gender	ns		ns	
Male	91.4	92.3	90.3	92.2
Female	8.6	7.7	9.7	7.8
Ethnicity	$p < .01^{**}$		$p < .01^{**}$	
Caucasian	13.2	19.2	21.8	10.0
Hispanic	21.5	21.2	23.4	66.7
African American	62.0	53.8	50.0	20.3
Other	3.3	5.8	4.8	3.0
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Mean age	16.91 (1.21)	17.55 (0.89)*	16.56 (1.16)	17.23 (1.14)***
Risk factors				
Mean neighborhood disadvantage	0.76 (0.89)	0.62 (0.76)	0.59 (0.84)	0.82 (0.88)*
Mean parent education	2.67 (0.77)	2.74 (0.92)	2.75 (0.82)	2.64 (0.77)
Mean age at first prior	14.15 (1.55)	14.31 (1.42)	14.15 (1.31)	14.18 (1.64)
Mean no. of priors (past year)	0.76 (0.99)	0.88 (1.41)	0.88 (1.24)	0.72 (0.95)
Mean aggressive offending	0.30 (0.19)	0.37 (0.23)*	0.32 (0.20)	0.31 (0.20)
Mean income offending	0.36 (0.24)	0.45 (0.24)**	0.38 (0.25)	0.37 (0.24)
Mean academic commitment	-0.01 (0.51)	0.01 (0.52)	-0.01 (0.51)	-0.00 (0.52)
	%	%	%	%
Cognitive deficits	24.1	17.3	13.7	28.1**
Mood/affective Dx	10.3	13.5	9.8	11.3
Substance use Dx	38.2	50.0	45.5	37.0
Prior CBSs	43.2	48.1	53.2	39.0*

Πίνακας 3

Ο **πίνακας 3** περιγράφει δημογραφικούς παράγοντες και παράγοντες επικινδυνότητας που εντοπίστηκαν σε εκείνους που δεν συμμετείχαν καθόλου σε κάποια μορφή παρέμβασης και σε εκείνους που συμμετείχαν είτε στην δικαστική επιτήρηση, είτε σε κοινοτικά προγράμματα. Όπως φαίνεται και στον πίνακα, στην Φιλαδέλφεια υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό δικαστικής επιτήρησης 89% σε σχέση με την Πενσυλβάνια 72%. Επιπλέον, παρατηρείται ότι οι νέοι που συμμετείχαν στα κοινοτικά προγράμματα ήταν κυρίως νεότεροι σε ηλικία, από λιγότερο υποβαθμισμένες συνοικίες και είχαν λάβει ξανά στο παρελθόν υποστήριξη κοινοτικών προγραμμάτων.¹⁵

¹⁵ Ibid pp.1014-1415

Predictor Variable	System Involvement ^a (N = 395)		Antisocial Activity ^b (N = 340)		Engagement ^c (N = 335)	
	B	OR	B	OR	B	OR
Demographic characteristics						
Philadelphia County	-0.49	0.61	0.14	1.15	-1.00	0.37
Male	0.97	2.64	1.21	3.36	0.87	2.39
Age	-0.35	0.71*	-0.09	0.91	-0.55	0.58*
Ethnicity	ns	ns	ns	ns	ns	ns
African American ^d	-0.15	0.86	-0.25	0.78	-0.73	0.48
Hispanic ^d	0.52	1.68	0.48	1.62	-0.30	1.35
Select risk factors						
Parental education	—	—	0.25	1.29	0.66	1.94**
Antisocial behavior ^e	0.20	1.22	—	—	—	—
Substance use disorder	-0.10	0.90	—	—	—	—
Academic commitment	-0.48	0.62	—	—	—	—
Previous community services	-0.62	0.54*	—	—	—	—
Supervision and services						
Supervision—intensity	0.03	1.03	0.03	1.03	0.62	1.85***
Supervision—duration	-0.58	0.56***	-0.76	0.47***	-0.83	0.44***
Services—intensity	-0.13	0.88*	-0.02	0.98	0.26	1.30
Services—duration	0.18	1.20	-0.08	0.92	-0.29	0.75
Final model statistics						
Chi-square (df)	98.62/13***		91.67/10***		83.56/10***	
NF ² (% classified correctly)	.31/73.4		.34/77.1		.36/4.5	

Note. Final analyses were limited to Caucasian, African American, and Hispanic participants because small numbers of youth in the "other" ethnic group caused problems with model convergence. B = logistic regression

Πίνακας 4

Ο πίνακας 4 παρουσιάζει δεδομένα σχετικά με την επίσημη εμπλοκή στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης. Σε σχέση με τους δημογραφικούς παράγοντες και τους παράγοντες επικινδυνότητας φαίνεται ότι όσοι ήταν σε μεγαλύτερη ηλικία και είχαν κάνει χρήση κοινοτικών προγραμμάτων στο παρελθόν, είχαν λιγότερες πιθανότητες να εμπλακούν στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης. Επίσης, φαίνεται ότι η διάρκεια και η ένταση των υπηρεσιών και της δικαστικής επιτήρησης συσχετίζεται θετικά με την μείωση των πιθανοτήτων εμπλοκής. Παράλληλα, φαίνεται η αυξημένη διάρκεια της δικαστικής επιτήρησης να μείωσε τις πιθανότητες συμμετοχής σε αντικοινωνική συμπεριφορά.

Επιπλέον, παρατηρείται ότι η ένταση της επιτήρησης αύξησε τις πιθανότητες δέσμευσης κατά 85% . Η δέσμευση ήταν πιθανότερη στους μικρότερους σε ηλικία δράστες όπου οι γονείς τους είχαν υψηλό μορφωτικό επίπεδο.¹⁶

¹⁶ Ibid pp. 1415-1417

TABLE 5: Follow-Up Logistic Regression Models of Offending and Engagement				
Predictor Variable	Antisocial Activity (N = 166)		Engagement ^a (N = 163)	
	B	OR	B	OR
Select demographic and risk characteristics				
Age	—	—	−0.55	0.58*
Gender	−1.58	0.21	—	—
Parental education	—	—	0.65	1.91*
Select contextual factors				
Peer deviance	−0.15	1.45	−0.82	0.44**
Diversity of caring adults	−0.09	1.03	0.47	1.60*
Parental monitoring	−0.37	1.03	0.09	1.09
Supervision and services				
Supervision—intensity	0.03	1.03	0.34	1.40*
Supervision—duration	−0.80	0.45***	−0.59	0.55**
Services—intensity	0.03	1.03	0.53	1.70
Services—duration	−0.06	0.95	−0.29	0.75
Final model statistics				
Chi-square (df)	43.70 8***		48.55/9***	
NR ² (% classified correctly)	.34/75.9		.38/79.8	

Πίνακας 5

Στον **πίνακα 5** παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με την αντικοινωνική συμπεριφορά και την δέσμευση με την κοινότητα, σε σχέση με την ηλικία και το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων, τα επίπεδα παρέκκλισης συνομηλίκων, την γονική επίβλεψη, των ενηλίκων προσώπων αναφοράς αλλά και σε σχέση με την διάρκεια και την ένταση της δικαστικής επιτήρησης και των κοινοτικών προγραμμάτων. Φαίνεται ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, η ηλικία και η διάρκεια και η ένταση της δικαστικής επιτήρησης αυξάνουν τις πιθανότητες δέσμευσης με την κοινότητα (engagement).¹⁷

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Αυτή η μελέτη παρέχει μια ολοκληρωμένη περιγραφή και ανάλυση της διαδικασίας επανόδου ανήλικων δραστών σοβαρών αδικημάτων κατά **το πρώτο εξάμηνο παρέμβασης**, οι οποίοι σύμφωνα με τον Snyder (2004) θεωρούνται **πληθυσμός «υψηλού κινδύνου»**.¹⁸

Συνοψίζοντας τα ευρήματα παρατηρείται ότι:

- ✓ Η δικαστική επιτήρηση είχε μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής σε σχέση με τα κοινοτικά προγράμματα. Το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στα κοινοτικά προγράμματα είναι κατανοητό δεδομένου ότι αυτές οι υπηρεσίες συνίστανται κυρίως όταν έχει εντοπιστεί ένα συγκεκριμένο πρόβλημα και η συμμετοχή είναι συνήθως εθελοντική. Ωστόσο οι ερευνητές επισημαίνουν την αναγκαιότητα αύξησης των κοινοτικών προγραμμάτων για τη κατηγορία δραστών υψηλού κινδύνου.

¹⁷ Ibid. pp. 1417-1419

¹⁸ H. N. Snyder, “An empirical portrait of the youth re-entry population” *Youth Violence and Juvenile Justice*, Vol. 2 No. 1, January 2004, pp.39-55.

- ✓ Στο σύνολο των νέων του δείγματος υποτροπίασε μόνο το 35%
- ✓ Εντυπωσιακό σημείο σχετικά με τα αποτελέσματα της επανένταξης θεωρείται το γεγονός ότι το 80% του δείγματος είχε υψηλά επίπεδα συμμετοχής στο σχολείο και την εργασιακή απασχόληση.
- ✓ Όσοι είχαν εμπλοκή με το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης ή παρουσίαζαν αντικοινωνική συμπεριφορά, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, συνέβη τον πρώτο μήνα του εξάμηνου παρέμβασης γεγονός που υποδηλώνει την **σημασία του να ξεκινάς σωστά (getting started right)** αμέσως μετά την επάνοδο στην κοινότητα.
- ✓ Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και οι παράγοντες επικινδυνότητας φαίνεται να μην επηρεάζουν σημαντικά τα αποτελέσματα, ιδίως όταν συσχετίζονται με άλλες μεταβλητές. Η μόνη μεταβλητή δημογραφικού χαρακτήρα που φάνηκε να επηρεάζει την εμπλοκή στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης ήταν η ηλικία, καθώς φάνηκε, ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δράστες είχαν μειωμένες πιθανότητες εμπλοκής, αλλά και μειωμένες πιθανότητες συμμετοχής στα κοινοτικά προγράμματα.
- ✓ Η παρέκκλιση των συνομηλίκων και τα ενήλικα πρόσωπα αναφοράς αποτέλεσαν σημαντικούς παράγοντες για την δέσμευση με την κοινότητα. Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν τη σημασία του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο επιστρέφει ο ανήλικος σε σχέση με την ομαλή προσαρμογή του στη κοινωνία.
- ✓ Σε γενικές γραμμές, φαίνεται οι κοινωνικοί παράγοντες να επηρεάζουν την θετική προσαρμογή τους στην κοινότητα, ενώ η δικαστική επιτήρηση και τα κοινοτικά προγράμματα να μειώνουν τα αρνητικά αποτελέσματα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τα κοινοτικά προγράμματα, η ένταση της συμμετοχής και οι συχνές επαφές με τους υπεύθυνους των προγραμμάτων, μείωσαν τις πιθανότητες συμμετοχής στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης .

Τέλος, ενώ σύμφωνα με προγενέστερές έρευνες η δικαστική επιτήρηση είναι αναποτελεσματική, **η συγκεκριμένη έρευνα είχε θετικά αποτελέσματα. Αυτό εξηγείται γιατί εστίασε στο πρώτο εξάμηνο παρέμβασης**, κάτι το οποίο δεν είχαν κάνει οι άλλες έρευνες. Έτσι, αναδείχθηκε ότι αυτή η περίοδος αποτελεί μια ιδιαίτερα κρίσιμη χρονική περίοδο, όπου οι παρεμβάσεις μπορεί να είναι καταλυτικές για την ομαλή επανένταξη.

Η έννοια της κοινωνικής επανένταξης

Με τον όρο «κοινωνική επανένταξη» νοείται : «η υποβοήθηση των καταδίκων στην προσπάθεια τους, τόσο κατά την έκτιση της ποινής τους όσο και μετά από αυτήν, να επιτύχουν την ομαλή μετάβαση τους στην κοινωνία, απέχοντας από την τέλεση νέων εγκλημάτων»¹⁹ Η κοινωνική επανένταξη συχνά περιγράφεται ως η υποστήριξη που παρέχεται στους καταδικασθέντες κατά την διάρκεια της επανόδου τους στην κοινωνία μετά την αποφυλάκιση. Ωστόσο, ένας ευρύτερος ορισμός περιλαμβάνει και ορισμένες παρεμβάσεις οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν μετά την σύλληψη του δράστη, με εναλλακτικά μέτρα της στερητικής της ελευθερίας ποινής και σε συνδυασμό με την κατάλληλη μεταχείριση του δράστη να αποτρέψουν την εμπλοκή του με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Η μεταχείριση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την επιβολή κυρώσεων βασισμένων στην κοινότητα και όχι την φυλάκιση, με στόχο να αποφευχθούν οι στιγματιστικές συνέπειες της ποινής του εγκλεισμού. Από την άλλη για όσους καταδικάζονται σε ποινή φυλάκισης ,η κατάλληλη μεταχείριση περιλαμβάνει διορθωτικά προγράμματα κατά την διάρκεια του εγκλεισμού και **«παρεμβάσεις μετέπειτα φροντίδας» (aftercare period interventions)**²⁰

Παράγοντες διακινδύνευσης

Βασικός πυλώνας των αποτελεσματικών παρεμβάσεων επανένταξης, είναι η πρόγνωση των **«παραγόντων διακινδύνευσης»(risk factors)** που μπορεί να οδηγήσουν στην υποτροπή. «Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι παράγοντες «διακινδύνευσης» για την υποτροπή διακρίνονται σε «στατικούς» και «δυναμικούς». Στην περίπτωση των «στατικών» **παραγόντων** (λ.χ. ηλικία, φύλο, ιστορικό παραβατικής συμπεριφοράς) δεν είναι εφικτή η παρέμβαση και τροποποίηση σε αντίθεση με τους «δυναμικούς» παράγοντες οι οποίοι θεωρούνται εν δυνάμει μεταβαλλόμενοι (αντικοινωνικές αξίες, συμπεριφορές, αντιλήψεις) και ως εκ τούτου προσφέρονται για την ανάπτυξη στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης της υποτροπής»²¹

¹⁹ Κ.Δ. Σπινέλλη , Ν. Ε. Κουράκης , Μ. Π. Κρανιδιώτη, «Λεξικό εγκληματολογίας», Τόπος, Αθήνα , 2018 , σ.729

²⁰ T. Curt, Ph.D. Griffiths, Y. Dandurand, D. Murdoch, “The Social Reintegration of Offenders and Crime Prevention” *The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy (ICCLR)*, April 2007, pp. 3-4

²¹Χ. Ζαραφωνίτης, Ε. Κοντοπούλου, Μ. Λεμπέση, Κ. Πανάγος, «Το φαινόμενο της υποτροπής αποφυλακισμένων στην Ελλάδα: Εμπειρικά δεδομένα και κατευθύνσεις για την αντεγκληματική πολιτική και την κοινωνική επανένταξη» *Επάνοδος*, Δεκέμβριος 2017, σ. 20

Στους «δυναμικούς παράγοντες» περιλαμβάνονται παράμετροι οι οποίες σχετίζονται με ατομικά και περιβαλλοντικά στοιχεία, όπως διάφορα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου, η διαταραχή συμπεριφοράς, η χρήση ναρκωτικών ουσιών, η υποβαθμισμένη περιοχή κατοικίας, το χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο του περιβάλλοντος εντός του οποίου διαβιώνει ένα άτομο, οι φιλικές συναναστροφές με άλλους συνομήλικους παραβάτες κ.λπ. .Αν και έχει διερευνηθεί μια πλειάδα παραγόντων σχετικά με την υποτροπή, οι παράγοντες αυτοί δύνανται να παρουσιάζουν διαφοροποίηση ανάλογα με το είδος της εγκληματικής δράσης και το ηλικιακό στάδιο το οποίο διανύει ένα άτομο καθώς και ανάλογα με την αλληλεπίδραση που παρουσιάζουν με άλλους παράγοντες «διακινδύνευσης» αλλά και με «προστατευτικούς» από την υποτροπή παράγοντες.²²

Προστατευτικοί παράγοντες

«Οι Losel και Farrington κατηγοριοποίησαν τους «προστατευτικούς» παράγοντες σε 5 ομάδες: (1) ατομικά χαρακτηριστικά, (2) οικογένεια, (3) σχολικό περιβάλλον, (4) συνομήλικοι 5) χαρακτηριστικά περιοχής κατοικίας. Η δράση του «προστατευτικού» παράγοντα μπορεί είτε να αμβλύνει την δράση ενός παράγοντα «διακινδύνευσης» είτε να διακόψει τη δράση μιας αλυσίδας παραγόντων «διακινδύνευσης» ή να εμποδίσει εντελώς την εμφάνιση της δράσης ενός παράγοντα «διακινδύνευσης». Οι «προστατευτικοί» παράγοντες διακρίνονται σε εγγενείς (χαρακτηριστικά προσωπικότητας, επίπεδο αυτοελέγχου, αυτοεικόνα κ.λπ.) και εξωγενείς ή περιστασιακούς (οικογένεια, συνομήλικοι, σχολικό περιβάλλον, κοινότητα κ.λπ.)»²³

Η περίοδος της μετέπειτα φροντίδας (aftercare period)

Ο όρος **aftercare period «μετέπειτα φροντίδα»** περιγράφει συνήθως μια χρονική περίοδο μετά την αποφυλάκιση όπου οι νεαροί δράστες παραμένουν υπό την δικαιοδοσία της ποινικής δικαιοσύνης ανηλίκων. Ο όρος αναφέρεται σε μια περίοδο 6 μηνών κατά την διάρκεια της οποίας η παροχή εποπτείας μετά την απελευθέρωση, η περίθαλψη και η παροχή κοινοτικών υπηρεσιών θεωρείται ζωτικής σημασίας για την προώθηση μιας επιτυχούς εφαρμογής επανένταξης στην κοινότητα.²⁴

Σύμφωνα με τους Altshuler και Armstrong (1994) χρησιμοποιούμε τον όρο κοινωνική επανένταξη για να τονίσουμε μια ολιστική προσέγγιση σε σχέση με το πώς λειτουργούν οι νέοι

²² Ibid. p.p.21-22

²³ Ibid. pp. 36-37.

²⁴ H. Chung, C. A. Schubert, Ed. P. Mulvey, “An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders....”, Op.cit., pp.1403-1404.

μέσα στις οικογένειές τους, τις κοινότητες, το δικαστικό σύστημα και την ευρύτερη κοινωνία. Έχει υποστηριχθεί ότι οι κοινοτικές υπηρεσίες θα είναι αποτελεσματικές στο βαθμό που θα μπορούν να εξισορροπήσουν τις εντολές του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης με τις αναπτυξιακές ανάγκες των νεαρών δραστών.²⁵

Αυτός ο τύπος «αναπτυξιακής προσέγγισης» λαμβάνει υπόψιν του τόσο τους παράγοντες επικινδυνότητας όσο και τους προστατευτικούς παράγοντες και υπογραμμίζει την ανάγκη εξέτασης των αποτελεσμάτων, σε σχέση όχι μόνο με την αντικοινωνική συμπεριφορά και την υποτροπή αλλά και με την σχολική παρακολούθηση και την επαγγελματική απασχόληση. Επίσης υπογραμμίζει την ανάγκη μελέτης κοινωνικών παραγόντων όπως οι οικογενειακές σχέσεις, η διαβίωση, οι επιρροές της παρέας των συνομηλίκων και άλλα. Η έρευνα σχετικά με την παροχή κοινοτικών υπηρεσιών είναι περιορισμένη, διότι οι περισσότερες μελέτες επικεντρώνονται στην τεκμηρίωση των εγκληματικών αποτελεσμάτων και όχι στην κατανόηση του πώς θα επιτευχθεί η προσαρμογή των νεαρών δραστών στην κοινότητα.²⁶

Το μοντέλο IAP (Intensive Aftercare Program)

Μέχρι σήμερα τα πιο περιεκτικά δεδομένα σε σχέση με την «επάνοδο στην κοινότητα» προέρχονται από τις πειραματικές εκτιμήσεις του «**μοντέλου IAP**» (**Intensive Aftercare Program**) το οποίο διατυπώθηκε από τους Altshuler και Armstrong (1994). Το μοντέλο αυτό βασίζεται σε ευρήματα που αναδεικνύουν ότι η επιτήρηση μετά την απελευθέρωση δεν αρκεί για την μείωση της υποτροπής των ανηλίκων και συνιστά την παροχή **συχνής και συντονισμένης επιτήρησης και ταυτόχρονη εφαρμογή κοινοτικών προγραμμάτων (CBSs)** πριν και μετά την απελευθέρωση των ανηλίκων δραστών. Παράλληλα τονίζει την μελέτη των περιοχών που συνωστίζονται οι νέοι, οι οποίες συνδέονται θεωρητικά και εμπειρικά με την υποτροπή σε σχέση με την παρέκκλιση των συνομηλίκων (peer deviance).²⁷

Το «μοντέλο IAP» βασίζεται σε πέντε βασικές αρχές προγραμματικής δράσης οι οποίες είναι απαραίτητες για μια επιτυχή παρέμβαση κατά την περίοδο της «μετέπειτα φροντίδας».

Πιο συγκεκριμένα:

²⁵ D. M Altschuler, T. L Armstrong, "Intensive aftercare for high-risk juveniles: Policies and procedures" *U.S. Department of Justice*, op.cit. pp.1-32

²⁶ H. Chung, C. A. Schubert, Ed. P. Mulvey, "An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders.... Op.cit. pp.1403-1404

²⁷ D. M Altschuler, T. L Armstrong, "Intensive aftercare for high-risk juveniles: Policies and procedures" *U.S. Department of Justice*, pp.1-32

- Προετοιμασία των νεαρών δραστών για αυξημένη υπευθυνότητα και ελευθερία κινήσεων κατά την επιστροφή τους στην κοινότητα
- Διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης και της συμμετοχής των νέων με την κοινότητα
- Συνεργασία των νεαρών δραστών με το υποστηρικτικό κοινωνικό περιβάλλον τους (οικογένειες , παρέες συνομήλικων ,σχολείο, εργοδότες) για την δημιουργία εποικοδομητικής αλληλεπίδρασης και την διευκόλυνση της επιτυχούς προσαρμογής την κοινότητα
- Ανάπτυξη πόρων και υποστηρικτικών προγραμμάτων όπου χρειάζεται
- Έλεγχός και παρακολούθηση τόσο των νεαρών δραστών, όσο και της κοινότητας σχετικά με το αν η αλληλεπίδραση τους συμβάλει ως προς την παραγωγικότητα και των δύο μερών ²⁸

Μελλοντικές κατευθύνσεις

Επειδή αρκετές έρευνες έχουν αναδείξει ότι η **δέσμευση με την κοινότητα (engagement)** δεν κρατάει για μεγάλα χρονικά διαστήματα ,θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω η διαδικασία επανένταξης για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα έτσι ώστε να αναδειχθούν προβλήματα που μπορεί να σχετίζονται με το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επίσης είναι σημαντικό να διερευνηθεί γιατί οι περισσότεροι νέοι δεν χρησιμοποιούν κοινοτικά προγράμματα. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να διερευνηθεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η καταλληλότητα αντιστοίχισης των νέων με τα προγράμματα υπηρεσιών. Δηλαδή κατά πόσο αυτά αντιστοιχούν στην εξατομικευμένη προσέγγιση της προσωπικότητας των ανηλίκων, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν την συμπεριφορά τους. Τέλος είναι σημαντικό η ευθύνη του ελέγχου των κοινοτικών προγραμμάτων να επιμεριστεί στο τοπικό δικαστήριο σε συνεργασία με τα τοπικά κοινοτικά προγράμματα και να μην επαφίεται σε ένα κρατικό οργανισμό εποπτείας.²⁹

²⁸Στο ίδιο σελ. 4

²⁹HeLen Chung Carol A. Schubert Edward P. Mulvey, “ An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders.... ό.π p.p.1422-1423

Ελληνικές βιβλιογραφικές αναφορές

Ζαραφωνίτου, Χ., Κοντοπούλου, Ε., Λεμπέση, Μ., Πανάγος, Κ., «Το φαινόμενο της υποτροπής αποφυλακισμένων στην Ελλάδα: Εμπειρικά δεδομένα και κατευθύνσεις για την αντεγκληματική πολιτική και την κοινωνική επανένταξη» *Επάνοδος*, Δεκέμβριος 2017.

Σπινέλλη, Κ., Κουράκης, Ν., Κρανιδιώτη, Μ., «*Λεξικό εγκληματολογίας*» Τόπος , Αθήνα, 2018.

Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές

Altschuler, D. M., & Armstrong, T. L., “Intensive aftercare for high-risk juveniles: Policies and procedures”, *U.S. Department of Justice (USDOJ), Office of Justice Programs (OJP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP)* , Washington, DC, 1994.

Curt T., Griffiths, Ph.D., Dandurand Y., Murdoch, D., “The Social Reintegration of Offenders and Crime Prevention”’ *The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy (ICCLR)*, April 2007.

Hawkins, J. D., Herrenkohl, T., Farrington, D. P., Brewer, D., Catalano, R. F., & Harachi, T. W. “A review of predictors of youth violence”, R. Loeber & D. P. Farrington (Eds.), *Serious & violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*, Thousand Oaks, Sage, CA, 1998.

Chung, H., Carol A., Schubert, E., Mulvey, P., “An Empirical Portrait of Community Re-entry Among Serious Juvenile Offenders in Two Metropolitan Cities”’ *Criminal Justice and Behaviour*, Vol.34, No.11, November 2007.

Lipsey, M. W., Wilson, D. B., and Cothorn, L. “Effective intervention for serious juvenile offenders” *U.S. Department of Justice (USDOJ), Office of Justice Programs (OJP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP)* Washington DC, 2000.

Διαδικτυακές πηγές

Διαθέσιμο στο <https://njdc.info/juvenile-court-terminology/> (τελευταία επίσκεψη 26/6/202